

4 ÚPRAVY ALGEBRAICKÝCH VÝRAZŮ

4.1 Celistvý výraz

- Bez použití počítačky vypočítejte:
  - $(14 \cdot 0,5 + 13) : 5$
  - $(14 : 0,5 + 7) : 5$
  - $(110 \cdot 0,2 - 6,4 : 0,8) \cdot 3$
  - $(4,2 : 0,6 + 28 \cdot 0,5) \cdot 7$
  - $(2,5 + 7 : 2) : 3 - 1$
  - $(9 : 2 - 1,5) : 3 + 6$
- Určete hodnotu číselného výrazu:
  - $(5 \cdot 9 - 4,2) : 0,6$
  - $(3,4 + 3 \cdot 7) : 0,4$
  - $(5,8 \cdot 4 - 6,4 : 0,8) \cdot 3,5$
  - $(5,8 + 4 - 6,4 : 8) \cdot 3,5$
  - $(5,8 : 4 + 6,4 \cdot 0,8) \cdot 3,5$
  - $(5,8 + 6,4 : 4 - 0,8) \cdot 3,5$
- Vypočítejte:
  - $\left(\frac{4}{5} - \frac{1}{2}\right) \cdot \left(1 + \frac{2}{3}\right)$
  - $\left(\frac{2}{5} - \frac{3}{2}\right) \cdot \left(1\frac{2}{7} + \frac{3}{7}\right)$
  - $\left(\frac{4}{3} - \frac{1}{2}\right) : \left(3\frac{1}{3} + \frac{5}{3}\right)$
  - $\left(\frac{4}{5} - \frac{1}{2}\right) : \left(\frac{3}{2} - 2\right)$
  - $\left(-\frac{3}{4} - \frac{3}{5}\right) \cdot \left(\frac{5}{3} + \frac{-5}{9}\right)$
  - $\left(-\frac{4}{3} + \frac{3}{2}\right) \cdot \left(-\frac{2}{3} - \frac{-1}{6}\right)$
  - $\left(-\frac{5}{6} + \frac{3}{-2}\right) : \left(\frac{4}{3} + \frac{2}{-5}\right)$
  - $\left(-\frac{2}{5} - \frac{-1}{3}\right) : \left(\frac{2}{-7} - \frac{-3}{5}\right)$
- Bez použití počítačky vypočítejte:
  - $4 \cdot 3^2 + (3,5 + 1,5) \cdot 3 - 1$
  - $3 \cdot 2^3 - (4,5 + 3 : 2) \cdot 2 - 3$
  - $4,2 : 2 - 14 \cdot 0,5 - 3 \cdot (-2)^2$
  - $5,5 : 0,5 - \left(\frac{3}{4} + 7 : 4\right) - 3^2$
  - $(5 - 3)^2 : 2 - 2^2 - (5 - 7)^3 - 2^3$
  - $[-2^3 : 2 - 5 \cdot (-2)^2] : (-2)^3$
- Určete hodnotu výrazu:
  - $(5x - 3) : 2 + 3 : 2$ pro $x = 3, -1, 0, \frac{4}{5}$

54

- $(5x + 1) - (2x - 3) - x$ pro $x = 3, -2, 0, \frac{3}{4}$
  - $\frac{3x - 5}{2} - x \cdot 0,5 + 1$ pro $x = 3, -3, 0, \frac{4}{3}$
  - $\frac{4x - 3}{3} - \frac{2x + 1}{2}$ pro $x = 3, -3, 0, \frac{3}{2}$
  - $7(4x - 3) + 16(x^2 - 1)$ pro $x = 3, -1, 0, \frac{3}{4}$
  - $3(2 - 3x) - 4(1 - x^2)$ pro $x = 3, -2, -1, -\frac{1}{2}$
- Zjistěte, zda číslo $\frac{3}{2}$ je řešením rovnice:
    - $4x - 6(x - 3) = 3(4x + 1)$
    - $5x - 2(x - 9) = 5(x + 2) = 5$
    - $2x^2 - x - 6 = 0$
    - $x^2 - 2x - 1 = 5 - x^2 - 3x$
  - Zjistěte, zda číslo -9 je řešením rovnice:
    - $\frac{3x - 5}{2} - 1 = 4 - (3 - 2x)$
    - $3(3 - x) + 4(x + 3) = 12$
    - $4x - (3x - 5) - (4 - x) = \frac{7 - 3x}{2}$
    - $x^2 + 7x - 18 = 0$
    - $5x + 6(x - 3) = 4x - x^2$
  - Upravte výraz tak, aby měl co nejménší počet členů:
    - $4x - 2,5 - 1,4x + 3,6$
    - $3y - 2 - (5y - 7,5)$
    - $2a - 3b + 6 - a + 2b - 5$
    - $2t^2 - 3t - 2(t^2 + 2t - 8)$
    - $r^2 - 2rs + 3s - r(r + s)$
    - $u(u - v) - v(u + v) - u^2$
  - Zapište jako výraz:
    - pětinásobek čísla x
    - dvě třetiny z čísla x

55

- c) číslo, které je o 7 menší než číslo x
d) číslo, které je o 5 větší než trojnásobek čísla x
e) dvacet procent z čísla x
f) sto třicet procent z čísla x

10. Zapište jako výraz:

- a) rozdíl výrazů $5x$ a $3y$
b) součet výrazů $5x + 2$ a $3y$
c) rozdíl výrazů $7x - 3$ a $2y - 5$
d) součin výrazů $2x$ a $3y + 4,5$
e) součin výrazů $5x - 2$ a $2y - 5$

11. Zapište výrazem slovně vyjádřené údaje.

- a) K číslu x přičtete číslo 3 a dvojnásobek $3y + 2$.
b) Odečtete dvojnásobek $x + 3y$ a $3x - y$.
c) Od součtu čísel x a y odečtete jejich rozdíl.
d) K pětinašobku čísla x přičtete rozdíl čísel y a z .
e) Od rozdílu čísel x a y odečtete pětinašobek jejich součtu.

12. Zapište jako výraz (neupravujte):

- a) součet trojnásobku čísla r a čísla 7
b) trojnásobek součtu čísel r a 7
c) rozdíl trojnásobku čísla r a pětinašobku čísla s
d) druhá mocnina rozdílu čísel r a s
e) rozdíl druhých mocnin čísel r a s
f) součin čísel $3r$ a $5s$ zmenšený o jejich součet
g) součet čísel $3r$ a $5s$ zmenšený o jejich rozdíl

13. Napište číslo, které je

- a) o 4 menší než číslo n ,
b) o m menší než číslo n ,
c) o m větší než číslo 4,
d) šestkrát větší než číslo n ,
e) čtyřikrát menší než číslo n ,
f) třikrát větší než dvojnásobek čísla n ,
g) o m větší než trojnásobek čísla n .

14. Zapište pomocí rovnosti výrazů, že číslo $5x$ je

- a) o 3 větší než číslo y ,
b) o 3 menší než číslo y ,
c) třikrát větší než číslo y ,
d) třikrát menší než číslo y ,
e) třikrát větší než polovina čísla y .

■ 15. Zapište třemi různými způsoby:

- a) číslo x je o 7 větší než číslo y ,
b) číslo x je pětkrát větší než číslo y ,
c) dvojnásobek čísla x je o 5 menší než číslo y ,
d) dvojnásobek čísla x je o 6 větší než trojnásobek čísla y .

16. Z jednoho hektaru se sklídí n tun pšenice. Pšenice se sklízí ze dvou lánů, první má výměru k hektarů, druhý má výměru o 6 hektarů menší.

- a) Kolik tun pšenice se sklídí z prvního lánu?
b) Kolik tun pšenice se sklídí z obou lánů?
c) O kolik tun pšenice více se sklídí z prvního lánu než z druhého lánu?

17. Do nepovinného cvičení z matematiky se přihlásilo m chlapců a o n méně dívek.

- a) Kolik je přihlášeno dívek?
b) Kolik je přihlášeno žáků?
c) Kolik žáků je přítomno na cvičení z matematiky, jestliže chybějí 3 dívky a 2 chlapci?

18. Za jeden rok se z jedné ovce získá m kg vlny. Kolik kg vlny se získá

- a) z 20 ovcí za jeden rok,
b) z x ovcí za 2 roky,
c) z x ovcí za y let?

19. V nádrži je 150 litrů vody, každou minutu do ní přiteče n litrů. Kolik litrů vody bude v nádrži za t hodin?

20. Osobní automobil má v nádrži a litrů benzínu, jeho průměrná spotřeba je b litrů benzínu na 100 km. Kolik litrů benzínu zbude v nádrži po ujetí 230 km? Stanovte podmínky, za kterých má úloha řešení.

21. Janě je 15 let, její matce je n let, jejímu otci je o let více než matce.

- Kolik let je všem dohromady?
- O kolik let je matka starší než Jana?
- Kolik let bylo otci, když se Jana narodila?
- Kolikrát je otec starší než Jana?

22. Prázdné dodávkové auto má hmotnost n kg, plně naložené zbožím má hmotnost m kg. Plně naložené auto rozváží zboží do tří prodejen. V první prodejně se vyložila polovina nákladu, v druhé prodejně se vyložilo 350 kg zboží.

- Jakou hmotnost mělo auto se zbytkem nákladu po prvním vyložení?
- Kolik kilogramů zboží bylo určeno pro třetí prodejnu?

23. Ve vagónu metra je a míst k sezení a b míst k stání. Kolik lidí je ve vlaku metra s n takovými vagóny, jsou-li

- obsazena jen všechna místa k sezení,
- obsazena všechna místa k sezení i k stání,
- čtyři vagóny plně obsazeny, ve zbyvajících vagónech jsou obsazena všechna místa k sezení a k stání je obsazena jen třetina míst?

4.2 Sčítání a odčítání celistvých výrazů

1. Sečtěte zpmněti výrazy:

- $5a + (3a + 7)$
- $5a + (3a - 7)$
- $5a + (7 - 3a)$
- $5a + (-3a - 7)$
- $(6a + 3) + (2a + 5)$
- $(6a - 3) + (5 - 2a)$
- $(3a - 4b) + (12a + 6b)$
- $(3a - 4b) + (-12a - 6b)$

2. Sečtěte:

- $(2x - 7y + 3) + (3x + 5y - 9)$

- $(3x - 6y - 2) + (7 - 3y - 12x)$
- $(4a - 3b + 7c) + (3a + b - 23c)$
- $(12a - 7b - 5c) + (2c - 9b - 6a)$
- $(2r^2 - 15rs + 9s^2 - 5r) + (3r^2 - 7rs - 11s^2 + r)$
- $(6r^2 - 3s^2 + 8rs - s + r) + (-9r^2 - 5s^2 + 3rs + 2s)$

3. Sečtěte a ověřte správnost výpočtu dosazením zvolených hodnot za proměnné do daného a zjednodušeného výrazu:

- $(4x + 5) + (3x - 7) + (9x + 6)$
- $(3a - 6) + (4a - 5) + (-5a + 7)$
- $(3x + 2y) + (3x + 1) + (4y - 6)$
- $(2,5a - 3b + 6) + (5,5a - 7) + (3a - b - 9)$
- $(5ab - 3ab^2 - 8a^2b) + (2ab + 5ab^2) + (6a^2b - 7ab)$
- $(4a^2 + 3ab + b^2) + (2ab^2 - b^2) + (-3a^2 - 5ab + 3ab^2)$

4. K daným výrazům určete zpmněti opačné výrazy:

- $5x$
- $-3y$
- $5x - 3y$
- $-5x - 3y$
- $4a - 6b + 9$
- $-3ab + 2a - 6b$
- $2y^2 - 5y - 1$
- $-7x + 2xy + y^2 - 2x^2$

5. Odečtěte:

- $9a - (5a + 6)$
- $9a - (6 - 5a)$
- $(5b + 4) - (2b + 3)$
- $(16b - 8) - (3b - 6)$
- $(3x - 7) - (9x + 1)$
- $(4x - 8) - (-9x + 6)$
- $(26y - 9) - (-7y - 2)$
- $(-3y + 2) - (8y - 11)$
- $(-8y + 3) - (-15y - 4)$
- $(-9y - 4) - (-3y - 6)$

6. Odečtěte:

- $(8a - 9b - 12) - (3a - 4b + 7)$
- $(6a - 15b + 23) - (14 + 15b + 6a)$
- $(3a^2 + 5a - 16) - (9a^2 - 5a + 14)$
- $(7x^3 - 6x^2 - 4x) - (-15x^3 - 6x^2 + 3x)$
- $(5x^2y + 3x^2 - 6y^2 - 7xy^2) - (3x^2y + 3x^2 - 4xy^2)$
- $(2x^2y - 2x^2 - 7y^2 - 5xy^2) - (3xy^2 + 2x^2 + 6x^2y - y^2)$

7. Vypočítejte a ověřte správnost výpočtu dosazením zvolených hodnot za proměnné do daného a zjednodušeného výrazu:

- a) $(2a - 3) + (4a + 9) - (5a + 7)$
- b) $(5x - 3y) - (2x - 8y) + (-4x + y)$
- c) $-(3m + 2n) + 6m - (2n - 3) + 1$
- d) $3 - (5r + 7s) - 11s - (8 - 12r - s)$
- e) $9x^2 - (3x^2 + 6x - 7) + (2x - 3) - 5x - x^2$
- f) $(3ab^2 - 2a^2b) - (2ab^2 - 3a^2b - 1) - 7a^2b + 6ab^2$

8. Vypočítejte:

- a) $3x - [2x + 6 + (5x - 8)]$
- b) $6m - [(2m - 6) + (3m + 7)]$
- c) $5y - [3y - 2 - (6y - 7)]$
- d) $4n - [(8n + 11) - (13 - 0,5n)] - 2,5n$
- e) $9z - [3z - (4z - 3) - 8] - (6 - 5z)$
- f) $-3 - [r^2 - (r - r^2) + (2r - 5)] - 4 + 6r^2$
- g) $2u^2v - [-(uv + 1) + u^2v - (3uv - 6)] + (u^2v + 2)$

9. Vypočítejte:

- a) $(5,3x + 6,2y - 7,1) + (2,4x - 3,6y - 4,7)$
- b) $(6,6x - 7,3y + 2,5) - (2,8x - 3,8y + 6,2)$
- c) $\left(\frac{3}{2}a - \frac{1}{4}b - \frac{6}{5}\right) + (2,5a + 5,75b - 0,6)$
- d) $\left(\frac{4}{5}a - \frac{3}{4}b - \frac{3}{20}\right) - (0,2a - 2,25b + 0,1)$
- e) $2,5n - (5 - 6,4n) - (3,7n - 6,8)$
- f) $\frac{5}{2}n - \left[1 - \left(\frac{3}{4}n - 0,3\right) - 0,7\right]$

10. Od součtu výrazů $5x - 7y + 13$, $3x - 4y - 5$ odečtěte jejich rozdíl.

11. Který výraz musíme přičíst k výrazu $2x - 7y + 9$, abychom dostali výraz $9x - 12y - 7$?

12. Který výraz musíme odečíst od výrazu $6x - 5y - 7$, abychom dostali výraz $2x - 3y + 1$?

13. Který výraz je o $5x - 3y + 7$ větší než výraz $2x + 3y + 7$?

14. Který výraz musíme odečíst od výrazu $5x - 3y - 7,5$, abychom dostali číslo 2?

15. Vypočítejte hodnotu součtu a hodnotu rozdílu daných výrazů pro $x = 3$, $y = -2$:

- a) $6x - 2y + 3$, $3x + 4y - 7$
- b) $5x - (3x - 2y + 1)$, $2y - (6x + 7y - 9)$
- c) $3x^2 - (2x - 9y + 8)$, $x^2 - (6x + 2y - 3)$
- d) $8x^2 - 3y^2 + 4xy - x + 6y$, $x^2 + 5y^2 - 6xy - 3x - 7y$

16. Určete součet čtyř po sobě jdoucích přirozených čísel, jestliže poslední z nich je n .

17. Dokažte, že součet libovolných tří po sobě jdoucích přirozených čísel je dělitelný třemi.

4.3 Násobení celistvých výrazů

1. Vynásobte:

- a) $3a \cdot 7ab$
- b) $5a^2b \cdot 3ab^2$
- c) $6a^3b^2 \cdot (-8ab^3)$
- d) $0,3xy \cdot 1,5y^2$
- e) $(-3,2x^2y^2) \cdot 0,5xy^2$
- f) $(-8xy^3) \cdot (-5x^2y)$
- g) $\left(\frac{3}{2}rs^2\right) \cdot \left(-\frac{4}{3}r^2s\right)$
- h) $\left(-\frac{6}{5}r^2s^2\right) \cdot \left(-\frac{15}{12}r^2s\right)$

2. Vynásobte:

- a) $m(m + 5)$
- b) $4n(3n - 7)$
- c) $5r(2r - 0,2)$
- d) $(-6x)(x + y)$
- e) $2s(3s - 5s^2)$
- f) $(-3a^2)(-a - 2a^2b)$

3. Vynásobte:

- a) $7x(x - 2y + 3)$
- b) $(-6a)(4a - 3b - 7)$
- c) $(3m - 8n + 2)4n$
- d) $(-8r + s - 5)(-2)$
- e) $\left(0,6x + \frac{1}{2}y - 3\right) \cdot (-2x)$
- f) $(-3,2a + 0,25b - 1)(-4b)$

4. Zjednodušte:

- a) $5x + 3(x - 7)$
- b) $9a - 6(2a - 1)$
- c) $12ab + 4a(a - 3b)$
- d) $3xy - 2x(4x - y)$
- e) $(m - 2n)3m + 6mn$
- f) $(4x - 5y)3 - 2x$

5. Zjednodušte:

- a) $2xy + 5x(y - 3) + 15x$
- b) $6ab - 3b(2a - 4b) - 12b^2$
- c) $8(x - 2y) + 3(2x - y)$
- d) $4(3a - 5b) - 6(2a + 3b)$
- e) $(2m - n)(-3) + 6(m - 2n)$
- f) $(-8)(-r + s) - 3(4r - 7s)$

6. Vynásobte:

- a) $(m + 3)(m + 5)$
- b) $(m + 4)(m - 7)$
- c) $(2n + 3)(4 - n)$
- d) $(5n - 6)(7 - 3n)$
- e) $(6a + b)(a - 5b)$
- f) $(3a - 7b)(2b - 5a)$
- g) $(-9x + 2y)(2y - 9x)$
- h) $(4x + 5y)(-4x - 5y)$

7. Vynásobte:

- a) $2a(a^2 + 5a - 4)$
- b) $(-4b)(3a^2 - 7a + 9)$
- c) $3ab(2a^2 - 5ab + 7b^2)$
- d) $(4a^2 + 8ab - b^2)(-5ab)$
- e) $6a^2b(3a - 5a^2 + 7ab)$
- f) $(6a^2 - 9ab - 2b^3)(-3ab^2)$

8. Vypočítejte:

- a) $2x(3 - 5x)(-5x)$
- b) $(-2x)(7x - 1)(-3x)$
- c) $4x(3x + 7)(-2x^2)$
- d) $(-5x)(2x - 3)(-3x^2)$
- e) $2x - 5x(3 - 5x)$
- f) $-2x - 3x(7x - 1)$
- g) $4x^2 - 2x^2(3x + 7)$
- h) $-5x^2 - 3x^2(2x - 3)$

9. Vynásobte a zjednodušte:

- a) $(m + 1)(3m^2 - 5m + 6)$
- b) $(2m - 1)(4m^2 - 7m - 9)$
- c) $(6n^2 + 2n - 3)(5 - n)$
- d) $(9n^2 - 5n + 12)(3 - 2n)$
- e) $(a - 4)(a - 3)(a - 2)$
- f) $(3a - 5)(2a - 7)(4a - 1)$
- g) $(x + y)(x - y)(2x + 3y)$
- h) $(2x - y)(3y - x)(4x - 5y)$

10. Upravte a ověřte správnost výpočtu dosazením $x = 2$, $y = -2$:

- a) $7x - 3x(8y - 7) + 4y(6x - 2)$
- b) $(2y - 3)3x - (5x - 7)4y + 6y$

- c) $y - 2(9x - 5) + 4 - 6x(y - 3)$
- d) $(7x - 3x)(8y - 7) + 4y(6x - 2)$
- e) $(2y - 3)3x - (5x - 7)(4y + 6y)$
- f) $(y - 2)(9x - 5) + (4 - 6x)(y - 3)$

11. Upravte a ověřte správnost výpočtu dosazením $a = 2$, $b = -1$:

- a) $(2a + 3)(8b - 6) + (7a - 3)(4b - 1)$
- b) $(4a + 2)(6b - 9) + (3a + 6)(3 - 8b)$
- c) $(9a - 8)(4b + 5) - (6a + 10)(6b - 4)$
- d) $(18a - 24)(b - 3) - (3a - 4)(6b - 18)$

12. Upravte:

- a) $2x - 5x[3 - 4(6x - 8)]$
- b) $(2x - 5x)[3 - 4(6x - 8)]$
- c) $2x - 3[2x - 3(2x - 3)]$
- d) $2x - 3[(2x - 3)2x - 3]$
- e) $(2x - 3)[2x - 3(2x - 3)]$
- f) $(2x - 3)[(2x - 3)2x - 3]$

13. Zapište a upravte výraz, který je

- a) $(n + 3)$ krát větší než dvojnásobek $2n - 5$,
- b) $(2k - 3)$ násobkem trojčlennu $3k^2 - 4k + 5$,
- c) součinem trojčlennu $3x^2 + 5x - 7$, $4x^2 - 9x + 2$.

14. Zapište čtyři po sobě jdoucí přirozená čísla, z nichž nejmenší je n ; pak napište rozdíly součinů obou prostředních čísel a obou krajních čísel.

15. Dokažte, že pro každá čtyři po sobě jdoucí přirozená čísla platí, že rozdíl součinů obou prostředních čísel a obou krajních čísel je 2.

16. Umocněte:

- a) $(x + 3)^2$
- b) $(3y + 1)^2$
- d) $(a + 4b)^2$
- e) $(7m + n)^2$
- c) $(2z + 5)^2$
- f) $(8r + 5s)^2$

17. Umocněte:

- a) $\left(\frac{x}{2} + 9\right)^2$
- b) $\left(y + \frac{3}{4}\right)^2$
- c) $\left(\frac{z}{3} + \frac{1}{2}\right)^2$

d) $(0,2a + 1)^2$ e) $(b + 0,25)^2$ f) $(0,1c + 0,5)^2$

18. Umocněte:

a) $(-x - y)^2$ b) $(-x - 2y)^2$ c) $(-3x - 5y)^2$
 ■ d) $(-2a - b)^2$ ■ e) $(-a^2 - 3b)^2$ ■ f) $(-2a^2 - 3b^2)^2$

19. Umocněte:

a) $(x - 5)^2$ b) $(4y - 3)^2$ c) $(6z - 7)^2$
 d) $(a - 8b)^2$ e) $(9m - n)^2$ f) $(5r - 11s)^2$

20. Umocněte:

a) $(x - 0,6)^2$ b) $\left(\frac{y}{2} - 3\right)^2$ c) $\left(\frac{z}{2} - 0,3\right)^2$
 d) $(2,5a - 6)^2$ e) $(6b - 0,8)^2$ f) $(0,1c - 0,2d)^2$

21. Umocněte:

a) $(ab - 1)^2$ b) $(a - b^2)^2$ c) $(3a^2 - 2b)^2$
 d) $(-x + y)^2$ e) $(-4x + 5y)^2$ f) $(-6x^2 + 7y)^2$

22. Doplňte chybějící údaje tak, aby platila rovnost:

a) $(x + \square)^2 = x^2 + 4xy + \square$
 b) $(\square - 7y)^2 = 16a^2 - \square + \square$
 c) $(\square - 3b)^2 = \square - 12ab + \square$
 d) $(\square - \square)^2 = 36m^2 - \square + 25n^2$

23. Užitím vzorce pro součin součtu a rozdílu vypočítejte:

a) $(m + 6)(m - 6)$ b) $(m + 0,5)(m - 0,5)$
 c) $(7n + 11)(7n - 11)$ d) $(0,3n + 1,2)(0,3n - 1,2)$
 e) $\left(\frac{p}{3} + 9\right)\left(\frac{p}{3} - 9\right)$ f) $\left(\frac{2}{5}p + \frac{3}{4}\right)\left(\frac{2}{5}p - \frac{3}{4}\right)$

24. Užitím vzorce pro součin součtu a rozdílu vypočítejte:

a) $(ab + c)(ab - c)$ b) $(a + 3b^2)(a - 3b^2)$
 c) $(5a^3 + b)(5a^3 - b)$ d) $(7ad + 4b^2)(7ab - 4b^2)$

■ 25. Užitím vzorce pro součin součtu a rozdílu vypočítejte:

a) $(ab + c)(c - ab)$ b) $(2a + 3b^2)(3b^2 - 2a)$
 c) $(6ab^2 + \sqrt{3})(6ab^2 - \sqrt{3})$ d) $(\sqrt{3} + \sqrt{2})(\sqrt{3} - \sqrt{2})$
 e) $(x - y)(-x - y)$ f) $(5x - 2y)(-5x - 2y)$

26. Užitím vzorce pro součin součtu a rozdílu vhodné zvolených čísel vypočítejte:

a) 39 . 41 b) 69 . 71 c) 101 . 99
 d) 18 . 22 e) 52 . 48 f) 68 . 72

27. Užitím vzorců vypočítejte:

a) $(x + 2)(x - 2) + (x + 3)^2$
 b) $(x + 3)(x - 3) - (x + 7)^2$
 c) $(x - 4)(x + 4) - (x - 9)^2$
 d) $(x - 6)^2 - (x + 5)(x - 5)$
 e) $(x + 5)^2 + (x - 4)^2$
 f) $(2x - 3)^2 - (x - 1)^2$

4.4 Úprava výrazů na součin vytýkáním před závorku a pomocí vzorců $(a \pm b)^2$, $(a + b)(a - b)$

1. Rozložte na součin:

a) $6x + 9y$ b) $16a - 12b$
 c) $3m + 6m^2$ d) $10n^3 - 8n^2$
 e) $2y^2z - yz$ f) $17ab^2 - 21a^2b$
 g) $-21c^4d^3 + 14c^2d^4$ h) $-81r^2s - 27s^3$

2. Rozložte na součin:

a) $12a^3 - 6a^2 + 3a$ b) $4a^4 - 8a^3 + 6a^2$
 c) $x^4y^2 + 2xy^3 - 3y^2$ d) $x^5 - 3x^3 - x^2y$
 e) $-12a^3v - 9u^2v^2 + 6a^3v^3$ f) $-16uv^2 - 12uv^3 - 36a^3v$

3. Rozložte na součin:

a) $42xy^2z^3 - 54x^3y^2z + 30x^2yz^2$
 b) $144x^3yz^5 + 24x^2y^2z^4 - 60x^4yz^3$

- c) $35a^5b^4c^3 + 21a^5b^2c^4 - 105a^4b^3c^3$
 d) $108a^6b^5c^7 - 189a^5b^4c^6 + 81a^3b^2c^4$

4. Rozložte na součín:

- a) $x(y+1) + 2(y+1)$
 b) $3x(5+2y) + 4(5+2y)$
 c) $6a(b-7) - 3a(b-7)$
 d) $9a(b+5) + (5+b)$
 e) $m^2(2x-y) - 3n(2x-y)$
 f) $m(4-3x) - (-3x+4)$

5. Rozložte na součín:

- a) $m(k+1) + k+1$
 b) $x^2(2a-3b) + 2a-3b$
 c) $r-6 + 3(r-6)$
 d) $2z-3 - xy^2(2z-3)$

6. Rozložte na součín:

- a) $2c(4a+7b) + 7b+4a$
 b) $8m+3n - 2(3n+8m)$
 c) $7x^2(3y-5z) - 5z+3y$
 d) $-y+9z - 3x(9z-y)$
 e) $v+5u(v-3) - 3$
 f) $3v+7(3v-4u) - 4u$

7. Rozložte na součín:

- a) $2(a-3) + b(3-a)$
 b) $3a(7-2c) + 4b(2c-7)$
 c) $m(2n-5) - 3(5-2n)$
 d) $4(5n-1) - (1-6n)$
 e) $8x(y+3z) - 3z-y$
 f) $6(4y-3z) - 4y+3z$

8. Rozložte na součín:

- a) $2u-5v + 3r(5v-2u)$
 b) $6u-v - 5r(v-6u)$
 c) $4a-3b - 3(3b-4a)$
 d) $-5a-7b + 8(5a+7b)$
 e) $4x-5c(y-4x) - y$
 f) $y-3(6x-y) - 6x$

9. Rozložte na součín:

- a) $5a+5b + ax+bx$
 b) $ax+bx + ay+by$
 c) $3m-3 + mn-n$
 d) $6m-18 + mn-3n$
 e) $2a+6ab+3x+9bx$
 f) $4m+6mx+10n+15nx$

10. Rozložte na součín:

- a) x^3+x^2+x+1
 b) y^4+y^3-y-1
 c) $mn-5m-n+5$
 d) $2r^3-r^2-12r+6$

11. Rozložte na součín užitím vhodného vzorce:

- a) p^2+2p+1
 b) p^2-4p+4
 c) $4x^2+4xy+y^2$
 d) $x^2+6xy+9y^2$
 e) $16m^2-8mn+n^2$
 f) $25m^2-70mn+49n^2$
 g) $9+12r+4r^2$
 h) $81-108r+36r^2$

12. Rozložte na součín užitím vhodného vzorce:

- a) $u^2v^2+24uv+144$
 b) $9u^2v^2-6uv+1$
 c) $a^2b^2+2abc+c^2$
 d) $a^2b^2-6abc+9c^2$
 e) $16-56xy+49x^2y^2$
 f) $100x^2y^2-120xyz+36z^2$

13. Rozložte na součín užitím vhodného vzorce:

- a) $m^2-5m+6,25$
 b) $12,25-14m+4m^2$
 c) $r^4+4r^2s+4s^2$
 d) $9s^2-12r^2s+4r^4$
 e) $0,01p^2-0,2prs+r^2s^2$
 f) $0,25p^2-0,2pr^2+0,04r^4$

14. Z daných výrazů vytkněte -1 a upravte na součín:

- a) $-x^2-6x-9$
 b) $-y^2+10y-25$
 c) $-9m^2-24mn-16n^2$
 d) $-49p^2+126pq-81q^2$

15. Rozložte na součín užitím vhodného vzorce:

- a) c^2-49
 b) $81a^2-b^2$
 c) b^2-36c^2
 d) $100-4m^2$
 e) $16m^2-1$
 f) $121m^2-25n^2$

- g) $0,16r^2-0,04$
 h) $-64+\frac{9}{4}r^2$
 i) $-0,25r^2+\frac{36}{49}$

16. Rozložte na součín užitím vhodného vzorce:

- a) p^4-4
 b) $64-r^4$
 c) $-9s^4+25$
 d) $1-u^4v^2$
 e) $9x^2-4y^2z^4$
 f) $-81b^4+a^6$

17. Doplňte chybějící údaje tak, aby platila rovnost:

- a) $a^2-\square = (a+3)(\square-\square)$
 b) $\square-100 = (3b+\square)(\square-\square)$
 c) $25m^4-\square = (\square+\square)(\square-4n)$
 d) $\square-81v^2 = (\square+\square)(7u^2-\square)$

18. Rozložte na součín podle vhodného vzorce:

- a) $(3x - 2)^2 - y^2$ b) $(7 - 4x)^2 - 9y^2$
c) $(5 + 8p)^2 - 4$ d) $(3 - 4p)^2 - 81p^2$

19. Rozložte na součín:

- a) $36d^2 - (3c + 4d)^2$ b) $0,01c^2 - (0,2c - d)^2$
c) $(x + 3)^2 - (x + a)^2$ d) $(x - 3)^2 - (-a + x)^2$
e) $(2y + m)^2 - (-3y - 5m)^2$ f) $(-4y - 3m)^2 - (-2m + y)^2$

20. Rozložte na součín:

- a) $x^2 + 2xy + y^2 - z^2$ b) $m^2 - 12m + 36 - 9n^2$
c) $a^2 - b^2 - 8b - 16$ d) $25a^2 - 9b^2 + 12bc + 4c^2$

4 ÚPRAVY ALGEBRAICKÝCH VÝRAZŮ

4.1 Celistvý výraz

1. a) 4; b) 7; c) 42; d) 147; e) 1; f) 7. 2. a) 68; b) 61; c) 53,2; d) 31,5; e) 22,995;
f) 23,1. 3. a) 0,5; b) 2; c) $\frac{1}{6}$; d) -0,6; e) $-\frac{3}{2}$; f) $-\frac{12}{5}$; g) $-\frac{2}{3}$; h) $-\frac{4}{33}$. 4. a) 50;
b) 9; c) -16,9; d) -0,5; e) -2; f) 3. 5. a) 7,5; b) -2,5; c) 0,2; d) 10; e) 4; f) 5,5;
c) 1,5; -4,5; -1,5; $-\frac{1}{6}$; d) -0,5; -2,5; -1,5; -1; e) 191; -49; -37; -7; f) 11;
36; 15; 7,5. 6. Je řešením v případech a), b), d). 7. Je řešením v případech
a), b), d), e). 8. a) 2,6x + 1,1; b) -2y + 5,5; c) a - b + 1; d) -7t + 16;
e) -3rs + 3s; f) -2uv - v². 9. a) 5x; b) $\frac{2}{3}x$; c) x - 7; d) 3x + 5; e) 0,2x;
f) 1,3x. 10. a) 5x - 3y; b) 5x + 2 + 3y; c) 7x - 3 - (2y - 5); d) 2x(3y + 4,5);
e) (5x - 2)(2y - 5). 11. a) x + 3 + (3y + 2); b) (x + 3y) - (3x - y); c) x + y - (x - y);
d) 5x + (y - z); e) x - y - 5(x + y). 12. a) 3r + 7; b) 3(r + 7); c) 3r - 5s;
d) (r - s)²; e) r² - s²; f) 3r. 5s - (3r + 5s); g) (3r + 5s) - (3r - 5s). 13. a) n - 4;
b) n - m; c) 4 + m; d) 6n; e) n : 4; f) 3. 2n; g) 3n + m. 14. a) 5x = y + 3;
b) 5x = y - 3; c) 5x = 3y; d) 5x = $\frac{y}{3}$; e) 5x = 3. $\frac{y}{2}$. 15. a) x = y + 7,
x - 7 = y, x - y = 7; b) x = 5y, $\frac{x}{5} = y$, x = 5; c) 2x = y - 5, 2x + 5 = y,
y - 2x = 5; d) 2x - 6 = 3y, 2x = 3y + 6, 2x - 3y = 6. 16. a) kn; b) 2kn - 6n;

- c) 6n. 17. a) m - n; b) 2m - n; c) 2m - n - 5. 18. a) 20m; b) 2xm; c) xym.
19. 150 + 60nt. 20. a - 2,3b; a ≥ 2,3b. 21. a) 15 + 2n + m; b) n - 15;
c) n + m - 15; d) $\frac{n+m}{15}$. 22. a) $m - \frac{m-n}{2}$; b) $\frac{m-n}{2} - 350$. 23. a) na;
b) n(a + b); c) 4(a + b) + (n - 4) $(a + \frac{b}{3})$.

4.2 Sčítání a odčítání celistvých výrazů

1. a) 8a + 7; b) 8a - 7; c) 2a + 7; d) 2a - 7; e) 8a + 8; f) 4a + 2; g) 15a + 2b,
h) -9a - 10b. 2. a) 5x - 2y - 6; b) -9x - 9y + 5; c) 7a - 2b - 14c; d) 6a - 16b - 3c;
e) 5r² - 22rs - 2s² - 4r; f) -3r² - 8s² + 11rs + s + r. 3. a) 16x + 4; b) 2a - 4;
c) 6x + 6y - 5; d) 5a - 4b - 10; e) 2ab² - 2a²b; f) a² - 2ab + 5ab². 4. a) -5x;
b) 3y; c) 3y - 5x; d) 5x + 3y; e) -4a + 6b - 9; f) 3ab - 2a + 6b; g) -2y² + 5y + 1;
h) 7x - 2xy - y² + 2x². 5. a) 4a + 6; b) 14a - 6; c) 3b + 1; d) 13b - 2; e) -6x - 8;
f) 13x - 14; g) 33y - 7; h) -11y + 13; i) 7y + 7; j) -6y + 2. 6. a) 5a - 5b - 19;
b) -30b + 9; c) -6a² + 10a - 30; d) 22x³ - 7x; e) 2x²y - 6y² - 3xy²;
f) -4x²y - 4x² - 6y² - 8xy². 7. a) a - 1; b) -x + 6y; c) 3m - 4n + 4;
d) 7r - 17s - 5; e) 5x² - 9x + 4; f) 7ab² - 6a²b + 1. 8. a) -4x + 2; b) m - 1;
c) 8y - 5; d) -7n + 2; e) 15z - 1; f) 4r² - 2; g) 4uv - 7. 9. a) 7,7x + 3,6y - 11,8;
b) 3,8x - 3,5y - 3,7; c) 4a + 5,5b - 1,8; d) 0,6a + 1,5b - 0,25; e) 5,2n + 1,8;
f) 3,25n - 0,6. 10. 6x - 8y - 10. 11. 7x - 5y - 16. 12. 4x - 2y - 8. 13. 7x + 14.
14. 5x - 3y - 9,5. 15. a) 19, 31; b) 2, 0; c) -2, -23; d) 91, -49. 16. 4n - 6.
17. Návod: n + (n + 1) + (n + 2) = 3(n + 1).

4.3 Násobení celistvých výrazů

1. a) 21a²b; b) 15a³b³; c) -48a⁴b⁵; d) 0,45xy³; e) -1,6x³y⁴; f) 40x³y⁴;
g) -2r³s³; h) $\frac{3}{2}r^4s^3$. 2. a) m² + 5m; b) 12n² - 28n; c) 10r² - r; d) -6x² - 6xy;
e) 6s² - 10s³; f) 3a³ + 6a⁴b. 3. a) 7x² - 14xy + 21y b) -24a² + 18ab + 42a;
c) 12mn - 32n² + 8n; d) 16r - 2s + 10; e) -1,2x² - xy + 6x; f) 12,8ab - b² + 4b.
4. a) 8x - 21; b) -3a + 6; c) 4a²; d) 5xy - 8x²; e) 3m²; f) 10x - 15y. 5. a) 7xy;
b) 0; c) 14x - 19y; d) -38b; e) -9n; f) -4r + 13s. 6. a) m² + 8m + 15;
b) m² - 3m - 28; c) -2n² + 5n + 12; d) -15n² + 53n - 42; e) 6a² - 29ab - 5b²;
f) 41ab - 15a² - 14b²; g) 4y² - 36xy + 81x²; h) -16x² - 40xy - 25y².
7. a) 2a³ + 10a² - 8a; b) -12a³ + 28a² - 36a; c) 6a³b - 15a²b² + 21ab³;
d) -20a³b - 40a²b² + 5ab³; e) 18a³b - 30a⁴b + 42a³b²; f) -18a³b² + 27a²b³ + 6ab⁵.
8. a) 50x³ - 30x²; b) 42x³ - 6x²; c) -24x⁴ - 56x³; d) 30x⁴ - 45x³; e) 25x² - 13x;

- f) $-21x^2 + x$; g) $-6x^3 - 10x^2$; h) $-6x^3 + 4x^2$. 9. a) $3m^3 - 2m^2 + m + 6$;
 b) $8m^3 - 18m^2 - 11m + 9$; c) $-6n^3 + 28n^2 + 13n - 15$; d) $-18n^3 + 37n^2 - 39n + 36$;
 e) $a^3 - 9a^2 + 26a - 24$; f) $24a^3 - 130a^2 + 171a - 35$; g) $2x^3 + 3x^2y - 2xy^2 - 3y^3$;
 h) $-8x^3 + 38x^2y - 47xy^2 + 15y^3$. 10. a) $28x - 8y$; b) $-14xy - 9x - 22y$;
 c) $-6xy + y + 4$; d) $56xy - 28x - 8y$; e) $-44xy - 9x + 70y$; f) $3xy - y - 2$;
 11. a) $44ab - 19a + 12b - 15$; b) $-27a - 36b$; c) $21a - 92b$; d) 0. 12. a) $120x^2 -$
 $-173x$; b) $72x^2 - 105x$; c) $14x - 27$; d) $-12x^2 + 20x + 9$; e) $-8x^2 + 30x - 27$;
 f) $8x^3 - 24x^2 + 12x + 9$. 13. a) $2n^2 + n - 15$; b) $6k^3 - 17k^2 + 22k - 15$;
 c) $12x^4 - 7x^3 - 67x^2 + 73x - 14$. 14. (n+1)(n+2) - n(n+3). 15. Návodi:
 Upravte výraz z předcházející úlohy. 16. a) $x^2 + 6x + 9$; b) $9y^2 + 6y + 1$;
 c) $4z^2 + 20z + 25$; d) $a^2 + 8ab + 16b^2$; e) $49m^2 + 14mn + n^2$; f) $64r^2 + 80rs + 25s^2$.

17. a) $\frac{x^2}{4} + 9x + 81$; b) $y^2 + \frac{3}{2}y + \frac{9}{16}$; c) $\frac{z^2}{9} + \frac{z}{3} + \frac{1}{9}$; d) $0,04a^2 + 0,4a + 1$;
 e) $b^2 + 0,5b + 0,0625$; f) $0,01c^2 + 0,1c + 0,25$. 18. a) $x^2 + 2xy + y^2$;
 b) $x^2 + 4xy + 4y^2$; c) $9x^2 + 30xy + 25y^2$; d) $4a^2 + 4ab^2 + b^4$; e) $a^4 + 6a^2b + 9b^2$;
 f) $4a^4 + 12a^2b^2 + 9b^4$. 19. a) $x^2 - 10x + 25$; b) $16y^2 - 24y + 9$; c) $36z^2 - 84z + 49$;
 d) $a^2 - 16ab + 64b^2$; e) $81m^2 - 18mn + n^2$; f) $25r^2 - 110rs + 121s^2$.
 20. a) $x^2 - 1,2x + 0,36$; b) $0,25y^2 - 3y + \frac{9}{4}$; c) $0,25z^2 - 0,3z + 0,09$;
 d) $6,25a^2 - 30a + 36$; e) $36b^2 - 9,6b + 0,64$; f) $0,01c^2 - 0,04cd + 0,04d^2$.
 21. a) $a^2b^2 - 2ab + 1$; b) $a^2 - 2ab^2 + b^4$; c) $9a^4 - 12a^2b + 4b^2$; d) $x^2 - 2xy + y^2$;
 e) $16x^2 - 40xy + 25y^2$; f) $36x^4 - 84x^2y + 49y^2$. 22. a) $(x+2y)^2 = x^2 + 4xy + 4y^2$;
 b) $(4u - 7v)^2 = 16u^2 - 56uv + 49v^2$; c) $(2a - 3b)^2 = 4a^2 - 12ab + 9b^2$;
 d) $(6m - 5n)^2 = 36m^2 - 60mn + 25n^2$. 23. a) $m^2 - 36$; b) $m^2 - 0,25$;
 c) $49n^2 - 121$; d) $0,09n^2 - 1,44$; e) $\frac{p^2}{9} - 81$; f) $\frac{4}{25}p^2 - \frac{9}{16}$. 24. a) $a^2b^2 - c^2$;
 b) $a^2 - 9b^4$; c) $25a^6 - b^2$; d) $49a^2b^2 - 16b^4$. 25. a) $c^2 - a^2b^2$; b) $9b^4 - 4a^2$;
 c) $36a^2b^4 - 3$; d) 1; e) $y^2 - x^2$; f) $4y^2 - 25x^2$. 26. a) 1 599; b) 4 899; c) 9 999;
 d) 396; e) 2 496; f) 4 896. 27. a) $2x^2 + 6x + 5$; b) $-14x + 40$; c) $18x - 97$;
 d) $-12x + 61$; e) $2x^2 + 2x + 41$; f) $3x^2 - 10x + 8$.

4.4 Úprava výrazů na součtin vytkáním před závorku

a pomocí vzorců $(a \pm b)^2$, $(a + b)(a - b)$

1. a) $3(2x + 3y)$; b) $4(4a - 3b)$; c) $3m(1 + 2m)$; d) $2n^2(5n - 4)$; e) $yz(2y - 1)$;
 f) $ab(17b - 21a)$; g) $7c^2d^3(-3c^2 + 2d)$; h) $-27s(3r^2 + s^2)$. 2. a) $3a(4a^2 -$
 $-2a + 1)$; b) $2a^2(2a^2 - 4a + 3)$; c) $y^2(x^4 + 2xy - 3)$; d) $x^2(x^3 - 3x - y)$;
 e) $-3u^2v(4u + 3v - 2w^2)$; f) $-4uv(4v + 3w^2 + 9u^2)$. 3. a) $6xyz(7yz^2 -$
 $-9x^2y + 5xz)$; b) $12x^2yz^3(12xz^2 + 2yz - 5x^2y^4)$; c) $7a^4b^2c^3(5ab^2 + 3ac - 15b)$;

- d) $27a^3b^2c^4(4a^3b^3c^3 - 7a^2b^2c^2 + 3)$. 4. a) $(y + 1)(x + 2)$; b) $(5 + 2y)(3x + 4)$;
 c) $3a(b - 7)$; d) $(b + 5)(9a + 1)$; e) $(2x - y)(m^2 - 3n)$; f) $(4 - 3x)(m - 1)$.
 5. a) $(k + 1)(m + 1)$; b) $(2a - 3b)(x^2 + 1)$; c) $4(r - 6)$; d) $(2z - 3)(1 - xy^2)$.
 6. a) $(4a + 7b)(2c + 1)$; b) $(-1)(8m + 3n)$; c) $(3y - 5z)(7x^2 + 1)$; d) $(9z - y)(1 -$
 $-3x)$; e) $(v - 3)(5u + 1)$; f) $8(3v - 4u)$. 7. a) $(a - 3)(2 - b)$; b) $(7 - 2c)(3a - 4b)$;
 c) $(2n - 5)(m + 3)$; d) $5(6n - 1)$; e) $(y + 3c)(8x - 1)$; f) $5(4y - 3z)$.
 8. a) $(2u - 5v)(1 - 3r)$; b) $(6u - v)(1 + 5r)$; c) $4(4a - 3b)$; d) $7(5a + 7b)$;
 e) $(4x - y)(1 + 5c)$; f) $4(y - 6x)$. 9. a) $(a + b)(5 + x)$; b) $(a + b)(x + y)$;
 c) $(m - 1)(3 + n)$; d) $(m - 3)(6 + n)$; e) $(1 + 3b)(2a + 3x)$; f) $(2 + 3x)(2m + 5n)$.
 10. a) $(x + 1)(x^2 + 1)$; b) $(y^3 - 1)(y + 1)$; c) $(n - 5)(m - 1)$; d) $(2r - 1)(r^2 - 6)$.
 11. a) $(p + 1)(p + 1)$; b) $(p - 2)(p - 2)$; c) $(2x + y)(2x + y)$; d) $(x + 3y)(x + 3y)$;
 e) $(4m - n)(4m - n)$; f) $(5m - 7n)(5m - 7n)$; g) $(3 + 2n)(3 + 2n)$;
 h) $(9 - 6r)(9 - 6r)$. 12. a) $(uv + 12)(uv + 12)$; b) $(3uv - 1)(3uv - 1)$;
 c) $(ab + c)(ab + c)$; d) $(ab - 3c)(ab - 3c)$; e) $(4 - 7xy)(4 - 7xy)$; f) $(10xy -$
 $-6z)(10xy - 6z)$. 13. a) $(m - 2,5)(m - 2,5)$; b) $(3,5 - 2m)(3,5 - 2m)$;
 c) $(r^2 + 2s)(r^2 + 2s)$; d) $(3s - 2r^2)(3s - 2r^2)$; e) $(0,1p - rs)(0,1p - rs)$;
 f) $(0,5p - 0,2r^2)(0,5p - 0,2r^2)$. 14. a) $-(x + 3)(x + 3)$; b) $-(y - 5)(y - 5)$;
 c) $-(3m + 4n)(3m + 4n)$; d) $-(7p - 9q)(7p - 9q)$. 15. a) $(c + 7)(c - 7)$; b) $(9a +$
 $+ b)(9a - b)$; c) $(b + 6c)(b - 6c)$; d) $(10 + 2m)(10 - 2m)$; e) $(4m + 1)(4m - 1)$;
 f) $(11m + 5n)(11m - 5n)$; g) $(0,4r + 0,2)(0,4r - 0,2)$; h) $\left(\frac{3}{2}r + 8\right)\left(\frac{3}{2}r - 8\right)$;
 i) $\left(\frac{6}{7} + 0,5r\right)\left(\frac{6}{7} - 0,5r\right)$. 16. a) $(p^2 + 2)(p^2 - 2)$; b) $(8 + r^2)(8 - r^2)$;
 c) $(5 + 3s^2)(5 - 3s^2)$; d) $(1 + u^2v)(1 - u^2v)$; e) $(3x + 2yz^2)(3x - 2yz^2)$; f) $(p^3 +$
 $+ 9b^2)(a^3 - 9b^2)$. 17. a) $a^2 - 9 = (a + 3)(a - 3)$; b) $9b^2 - 100 = (3b + 10)(3b - 10)$;
 c) $25m^4 - 16n^2 = (5m^2 + 4n)(5m^2 - 4n)$; d) $49u^4 - 81v^2 = (7u^2 + 9v)(7u^2 - 9v)$.
 18. a) $(3x - 2 + y)(3x - 2 - y)$; b) $(7 - 4x - 3y)(7 - 4x + 3y)$; c) $(7 + 8p)(3 + 8p)$;
 d) $(3 + 5p)(3 - 13p)$. 19. a) $(10d + 3c)(2d - 3c)$; b) $(0,3c - d)(-0,1c + d)$;
 c) $(2x + a + 3)(3 - a)$; d) $(2x - a - 3)(a - 3)$; e) $(5y + 6m)(-y - 4m)$;
 f) $(5y + m)(3y + m)$. 20. a) $(x + y + z)(x + y - z)$; b) $(m - 6 + 3n)(m - 6 - 3n)$;
 c) $(a + b + 4)(a - b - 4)$; d) $(5a + 3b - 2c)(5a - 3b + 2c)$.